

İcma səsli Uzaq Təhsil mərkəzləri məktəblərdə təhsilin hədəflərini artırır?

Tədqiqatlar göstərir ki, insan daha az yaş qrupunda, yəni 5-6, hətta 3-4 yaşından öyrənməyə başlaya bilməsinin təhsilin keyfiyyətinin artması ilə əlaqəli olduğunu və intellektinin inkişafında mühüm rol oynadığını malikdir. Ölkəmizdə 5 yaşlı uşaqların məktəblərdə qruplarına bir neçə ildir cəlb edilməsinin müsbət nəticələri artıq müəhəd edilirdi. Belə bir vaxtda Təhsil Nazirliyi Avropa Ətifaqının dəstəyi ilə yeni layihəyə start verərək, bu dəfə 3-4 yaşlı uşaqların məktəblərdə toplayıb Təhsil İnstitutunun Avropa Ətifaqının maliyyə dəstəyi səsində həyata keçirilən "İcma qrupları vasitəsilə məktəblərdə vətəndaş təhsilinin yaxşılaşdırılması" layihəsi çərçivəsində mərkəzlərdə təhsilə bəslənən Artıq 10 rayonda bölgələrdəki ucqar kəndlər və sərhəd zonası da daxil olmaqla ümumilikdə 50 icma təkil edilirdi. Ağcabədi, Biləsuvar, Cəlilabad, Goranboy, Masallı, Sabirabad, Salyan, Şəmkir, Quba və Xaçmaz rayonlarında 1000 uşaq hədəfə daxil edilirdi. Quba rayonundan 3 məktəb iştirak edir. 2006-cı ildə istifadəyə verilən Əhəd Əhmədov adına Qəçr kənd orta məktəbi, 2012-ci ildə istifadəyə verilən 2-ci Nüdədi kənd 3 nömrəli tam və 2017-ci ildə istifadəyə verilən 132 Ağird yerlik Çartəp kənd ümumi orta məktəblərinin hər birində 3-4 yaşlı uşaqlardan məktəblərdə qrupları təkil olunub. Təhsil Nazirliyinin təkil etdiyi səsli çərçivəsində jurnalistlərin həmin məktəblərdəni kəsində yaradılan bölmə üçün ilk təcrübə sayılan icma səsli Uzaq Təhsil mərkəzlərində olublar.

Qəçr kənd uşaqlarından maşın sevmirlər?

Quba Qubada icma səsli məktəblərdə qrupları nə yaradıldı? 3 məktəbdəni birlihdəhid Əhəd Əhmədov adına Qəçr kənd orta məktəbində təhsilə bəslənən uşaqların icma səsli Uzaq Təhsil Mərkəzlərində qrup təkil edilirdi. Çərçivə daxil olmaq üçün qapın qarşısına qoyulan dəllər jurnalistləri təccübləndirirdi. Sinfə daxil olduqdan sonra anlayışsən Balaca məktəblərdəni ayaqqabları nə çəxərb girirdi. Sinfə Otağın istiliy münasibətində təsir göstərib.

Sinifdə həm 3, həm də 4 yaşlı uşaqlar var. Həllik onlar əyərmağa imkan yoxdur. Elə materiallar da 3-4 yaş üçün nəzərdə tutulduğundan, onları bir yerdəni cəlb olunmasında hər hansı problem görünmür.

Yəni mətbəxdədirə, Dənizləsgərova, Məqsəd Əlirzəyev uşaqların nə fəallardır. Üçüdəni yaxşı əyləndirir. So Soruəna bildikləri əyləndirir. Həvəslə deyirdi. Qrupun müəllimi Fidan Əlismanova ixtisasca ibtidai sinif müəllimidir. Əvvəl bəçədə çaldı. Üçüni indi kiçik yaşlı "məktəblər"lə təlimləməyə onə çətinlik yaratmır. 22 gün təlimdəni iştirak etdim. Sonra gəlib bəladım. Yanvar ayından məktəblərdəni keçirdi.

Avqust ayından əvvəlindəni davam edəcəyik. Prosesindəni böyük çətinliyim 3 yaşlı uşaqların idarə etməkdəni yaranır. Növbəçilik səsində valideynlərdəni prosesindəni cəlb olunur və məndəni dərslər uşaqların nəzarət etməkdəni kömək edilirdi. Hərəkətli olsalar da, uşaqların danşdırmaq, demək olar, mümkün olmur. Bu baxımdan həllik çox passivdirlər. Ancaq gəldikləri vaxtdan bəri xeyli fərq də var. Danşmasalar da, iğməyəni çox həvəslidirlər".

Valideynlərdəni prosesindəni iştirak səsindəni?

Qə Qaydayəni görəni, icma səsli təlimlərdəni valideynlərdəni dərslər prosesindəni yaxından iştirak edir, müəllimlərin köməkçisinəni çevrilirdi.

Məqsəd Əlirzəyevin anası Güləni deyir ki, bura gəldəni uşaq nəni nitqindəni xeyli inkişaf müəhəd edir: "Özünü i indi daha yaxşı əyləndirir, rəftarını normallaşdırıb. Burada öyrəndim ki, sən demə, uşaq düzgün yönəndirə bilməmi? Diq Diqqətini cəlb etməyi, məndəni qulaq asması i indi daha yaxşı təlimləndirir. Səhvini bəslənən salmağa burada

öyrəndim”.

Valideynlərdən Təranə Ramazanova isə nəvəsinə görə buradadır: “4 nəvəm var. Bir nəvəm də birinci sinifdə oxuyur. Ancaq indi nəvəm Yunis Ramazanovu gətirmişəm. Bizimlə də bu qrupda mütəmadi olaraq iştirak edirik. Nəvəm sakit, sözə baxan olduq üçün mənə dərsdə iştirak etməyimə ehtiyac qalmır. Elə dəhlizdə oturub Yunisin çəxməninə gözləyirəm. Müəllimlə də, uşaqlar da çox həvəslidirlər. Hər gün maraqla gəlirlər. Bura gələndən onda o qədər çox fərq olub ki...”

Nüfədidə oyuncaq üstündə daha dava düfədür

Bu də Qubanə 2-ci Nüfədi kəndə 3 nömrəli tam orta məktəbində yaradılan “Cəmiyyət Uşaqları Təhsil Mərkəzi. Mütəmadi olaraq 20 nəfər 3-4 yaşlı uşaqlar cəlb edilib.

Uşaqlarla Elmar Süleymanova iştirak edir. O, orta məktəbi 4 ildir bitirib. Təlimlərdən sonra azyaşlı uşaqlarla iştirak etməyə başlayıb: “Uşaqlarla iştirak etməyə xoşuma gəlirdi. Məktəbi qurtarandan sonra nə təhsil ala, nə də hər hansı bir yerdə iştirak edə bildim. Bu layihə barədə əldəndəndə rəhbər müraciət etdim. Müsahibədən keçdim və təlimlərinə başladım. Artıq iştirak edirəm. Çox sevirməm”.

Rəad Süleymanlı 4 yaşındadır. Nicat Sultanovla dostdur. Firsət tapıb Ziyadan iştirak etməyə çalışır. Nicat deyir ki, Ziyad ilə dost imi, ancaq daha onu istəmir. Həlikəncə ancaq Rəadla aras yaxındır. Deyir, Rəaddan başqa dostu yoxdur. Özü də burada dostları var. “Müəlliminizi dəyişəkmi?”, deyən 4 yaşlı balaca dostları sənə nə qədər kirikə etiraz edirlər.

Şəmanur Qədirovanın qohumu Günə xanım qaynı qəzəndəkə deyir ki, o, iştirak etməyə danışır: “vətənlər çox ağırlıq qəzə idi. Məktəbdə gəlib-gətməyə başlandıqdan daha sakitdir”.

Öz övladını artıq yuxarı sinifdə oxuyan Günə xanımın sözlərinə görə, uşaqlarla sərbəstliklə olmaq lazımdır: “Onlar maraqlandıran şeylərə bəli, danışımaqdan boyun qaçırmaq düz deyil”.

Gülnur Baharovanın nəni Dilzar deyir ki, bu layihə çox ürəyincə olub: “Uşaqlara burada hər şey öyrədilir. Müəllimlərdən də, bu layihəni düzünüb həyata keçirənə də çox razıyıq. Burada uşaqlar yaxınlaşır, killər çəkirlər. Gülnurda hamı iştirak hiss edir. Oyuncaqların evdəki bəzə uşaqlarla paylaşılır”.

3-4 yaşlı uşaqların bilməlidir

Nəni Dilzarə Baharova “burada hər şey öyrədilir” dedi. Maraqlıdır ki, nə öyrədilir? 3-4 yaşlı uşaqların bilməlidir. Bu uşaqlar mütəmadi olaraq yanvar ayından bu yana nə öyrəniblər, indi nəyi bacarırlar?

Artıq qeyd etdiyimiz kimi, dərslər yanvar ayından start verilib. Mütəmadi olaraq ki mövzular estoniyalı ekspertlər hazırlasa da, Azərbaycan mədəniyyəti və xarakterini ölkə təlim-təhsil sisteminə uyğunlaşdırmaq üçün Həftə üzündə qoyulan mövzuya uyğun olaraq həftənin sonuncu təlim günündə uşaqlar “dərslər” iştirak edir. “dərslər”nin təyini uyğun olaraq sinifdə müəllimlə bəzə davam etdirilir.

AvrAvropa ittifaqının maliyyə dəstəyində qrupların iştirakı ilə məktəbdə və ibtidai təhsilin keyfiyyətini yaxşılaşdırma məqsədilə layihəsinin meneceri Əlah Rəsulovanın sözlərinə görə, mütəmadi olaraq 3-4 yaşlı uşaqların bilməli olduq şeylərə bəzə öyrədilir. Bunun üçün vətənlər hazırlanmışdır. Proqramın məqsədi, mütəmadi olaraq zaman uşaqların 4 inkişaf dinamikası və sosial emosional inkişaf, idrak və ümumi bilik, yaradıcılıq və fiziki inkişaf izlənilir. Uşaqlara sosial emosional vəziyyət və özünəxidmət vərdətləri ağıllıdır. Məsələn, artıq özlərini təqdim etməyi

öy öyr?nibl?r. Bunu heç d? pis bacarm?rlar. H?tta özünü valideynl?rind?n daha yax?? t?qdim ed?nl?r bel? va. Özü, dostlar? bar?d? çox rahat?qla dan??rlar.

Onlar burada h?ft?nin hans? günü, günün hans? saat? oldu?unu öyr?nir, qruplar?ndak? u?aqlar?n v? onlarla i?l?y?n ??xsl?rin ad?n? bilir, do?ru-yanl?? davran??lar??, r?ngl?ri ay?rd edir, böyük-küçüyl? f?rql?ndirir, böyükl?rin ist?yi v?? yön?ndirm?si il? ??ya v? meyv?l?ri göst?riril?r. ?traf mühit? tan??l??a da bu ya?da ba?lay?rlar. Sa?laml?q, gigiyena, b?d?n üzvl?rini v? onlar?n funksiyas?n? adland?r?r, deyil?nl?ri anlay?r, oyun zaman? ya??dlar? il? ünsiyy?t yarad?rlar. 3-5 r?q?mi adland?r?r, 10-a q?d?r say?rlar. Sad? kompozisiyalar qururlar.

M?n piyadayam

T?hsil m?rk?zl?rind? m????l?l?r h?ft?nin 4 günü keçirilir. Layih?y? uy?un olaraq m?rk?zd? d?rsil?r h?r biri 2-2,5 saat olmaqla, yerli v? eston müt?x?ssisl?rd?n ibar?t i?çi qrup t?r?find?n haz?rlanm?? proqram ?sas?nda apar?l?r.

Bugünkü m????l?nin mövzusunda g?linc?...? ?cma? ?sasl? m?kt?b?q?d?r t?lim m?rk?zind? 3-4 ya?l? balaca m?kt?blil?r yoldak? "status"lar?n? öyr?nirl?r. Bu gün onlar piyadad?rlar. Y?ni, bir piyadan?n bilm?si z?ruri olan ?eyl?ri, yolda piyada h?r?k?t?nin sad? qaydalar?n? ?n sad? yolla öyr?nirl?r. Qara ka??zda a? q?l?ml? piyada keçidi r?ngl?yirl?r.

Onlar bel? qiym?tl?ndirilir

B?s? 3-4 ya?l? u?aqlar?n burada keçirdiyi 2-3 saat?n n?tic?si nec? qiym?tl?ndirilir? Onlar?n n?s? öyr?nib-öyr?nm?diy? nec? mü?yy?nl??dirilir?

?l?h? R?sulovan?n ?lind? 3 r?ngd?n ibar?t xanalar var. Q?rm?z? xanada u?aqlar?n bacarmad?qlar? sar? xanada valideyn v? ya mü?lliml?rin köm?yi il? bacard?qlar? qeyd edilir. Ya?l is? onlar?n t?kba??na bacard?qlar?d?r:

"G?l?G?l?nd? ad?n? özünü t?qdim etm?yi bilmir v? bu r?qm?z? xanada qeyd edilir. ?lim sonunda u?aqlar ham?s?n? bildiyi üçün n?tic?l?ri ya?l xanaya keçir".

Sa?laml?q imkan? m?hdud u?aqlar da c?lb edilir

?l?h? R?sulovan?n sözl?rin?gör?, Quba rayonunda t??kil edil?n 3 qrupun heç birind? sa?laml?q imkan? m?hdud u?aqlar yoxdur. "Ancaq bu qruplara sa?laml?q imkan? m?hdud u?aqlar da c?lb edilm?lidir v? edilir. Quba rayonunda olmasa da, b?ba?qa rayonlarda t??kil edil?n qruplarda bel? u?aqlar da t?liml?r? qat?l?r. Onlar üçün xüsusi proqram haz?rlay?r?q".

Layih? ba?a çatd?qdan sonra

DD?rsl?r? yenid? ba?lan?lsa da, layih? oktyabr ay?ndan start götürüb. ?cra müdd?ti 30 ay n?z?rd? tutulub. ?ndiy? ?ndiy?d?ki materiallar haz?rlan?b, n mü?lliml?r? kt?lim keçilib. Onlar iki ay ?rzind? keçil?c?k mövzular üzr? t? ?limatland?r?l?bları. Növb?ti h?ft? yenid?n mü?lliml?r? t?liml?r? c?lb edil?c?k. Bu d?f? 3 ay n?n proqram? s?sas?nda t? ?limatland?r?lacaqlar.

Ancaq bu prosesin sonunda bizi n? gözl?diyi il? d? maraqlanmamaq mümkün deyil. 30 aylıq m?hdudla?an bu layih?nin taleyi nec? olacaq?

H?l?lik icraç?qlar? prosesin n? q?d?r u?ur qazanaca?? maraqland?r?r. Ç?nk? layih?nin sonrak? taleyi m?hz bundan as?l? olacaq. 30 ay ?rzind? u?ur qazanarsa v? valideynl?r d? bu prosesin davam etm?sini arzulayarsa, layih? davam ed?c?k. Ancaq bu d?f? layih?ni Avropa ?ttifaq? deyil, valideynl?r özü maliyy?l? ?dirm?li olacaqlar: "Davamlı? q? ?üç?üçün h?r d?f? donor tapmaq ç?ttindir. Valideynl?r kiçik m?bl?? d?s olsa, verm?li olacaqlar. Ç?nk? d?rs prosesind? l? ?vazimatlardan istifad? edilir. Bu l? ?vazimatlar? haz?rda Avropa ?ttifaq? t?min edir. G?l?c?kd? bunu özümüz almal? olaca??q. Bundan ba?qa, mü?lliml?r d? maa? almal?d?rlar. Haz?rda layih?d? i?tirak ed?n 50 mü?llim 170 AZN maa? al?r".

B?s, prosesi T?hsil Nazirliyinin davam etdirm?si mümkündürmü?

?lah? R?sulovan?n fikrinc?, layih?y? böyük maraq var: "Nazirl?r Kabinetinin 2018-ci ilin fevral ay?nda verdiyi ail? ail?-icma? s?saslı? kiçik müdd?tli t?lim qrupları n?n yarad?lması il? ba?l? 64 saylı q?rar n?n da n?z?r? alsaq, bu, mümkündür. Ba?çalar?n tikilm?si v? f?aliyy?tinin t??kili böyük v?sait t?l?b edir. Bu iki-üç saatlıq icma? s?saslı? qrupları n? t??kili v? sistemli proqram ?sas?nda m?????l?rin keçilm?si daha effektivdir, n?nki bütün gün ?rzind? olan ba?çalar. Odur ki, valideynl?rin d? ist?yi olarsa, onlar?n cüzi köm?yi il? prosesi sonradan T?hsil Nazirliyi davam etdir? bil?r".

Valideyn assosiasiyası yarad?lacaq

H?l?lik layih? m?qs?dyönü ??kild? davam etdirilir? s?sas m?qs?di icma? s?saslı? v?t?nda qruplar? vasit?sil? m?m?kt?b? q?d?r t?hsilin h?hat?liliyini art?rmaq v? valideynl?rin m?m?kt?b? q?d?r t?hsil xidm?tl?rinin monitorinqind? f?al i?tirak? il? ?ffaf l? q?v? hesabatlı???n, el?c? d? m?kt?b-c?miyy?t münasib?tl?rinin gücl?ndirilm?sini nail olmaq d?r. Bu l? layih?d? valideynl?r m?m?kt?b? b?l?diyy?nin i?tirak? il? m?m?kt?b? q?d?r t?hsilin geni?l?ndirilm?si n?z?rd? tutulub: "El? rayonlar m?z, rayonlarda el? yerl?r var ki, orada ba?ça yoxdur, m?m?kt?b? q?d?r haz?rl?q is? m?hdud s?viyy?d?dir. Ona g?gör? d? haz?rl?q qrupları n?n aç?lması h?m m?m?kt?b? q?d?r t?hsilin, h?m valideynl?rl? m?m?kt?b? aras?nda l?laq?nin geni?l?nm?sini xidm?t edir".

Valideynl?rl? m?m?kt?b? aras?nda l?laq?nin geni?l?ndirilm?sini nail olmaq üçün icma? s?saslı? valideyn assosiasiyası n?n yarad?lması da n?z?rd? tutulub. H?l?lik bu proses ba?lamasa da, mü?yy?n haz?rl?qlar gedir. ?lah? R?sulovan?n sözl?rin? gör??, haz?rda valideynl?r aras?nda sor?u keçirilir. Valideyn assosiasiyası f?aliyy?t? ba?layandan sonra ibtidai sinif d? u?a?? t?hsil alan valideynl?rl? d?zi? n?z?rd? tutulub. F?al valideynl?r bacar?qları n?n inki?af? üçün t?liml?r? c?lb olunacaqlar. M?m?kt?b? birlikd? layih?l?r h?yata keçir?c?kl?r. ?btidai t?hsil s?viyy?sind? t?hsilin keyfiyy?tinin art?rılması m?qs?di il? layih?l?r n?z?rd? tutulub.

Lakin bu, növb?ti m?rh?l?rd? reala d?r?lacaq. H?l?lik valideynl?r aras?nda apar?lan sor?ularda onlar?n u?aqlar? il? nec? m????ul olduqlar?, hans? ç?tinlikl?rl? qar??la d?qlar? ara d?r?l?r. N?tic?l?r t?hlil edildikd?n sonra valideynl?r aras?ndan assosiasiyanın üzvl?ri seçil?c?k. U?aqlar? ibtidai sinifd? oxuyan valideynl?rin assosiasiyası h?min valideynl?rin m?m?kt?b? l?laq?sini geni?l?ndir?c?k.

